

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

++ fot. ksonal

VM

PIGKOWSKA Maria
zd. Baranowska

POW
Kijów

| 1876 - ? |

3065/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — PIGKOWSKA Marie.....
zd. Benenowska.....
3065/WSK

I/1. Relacja ✓ k. 12, s. 1-13

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 9, s. 1-11

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 1, s. 1

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora ✓ k. 5, s. 1-5

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja —

.....

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ ksero oraz pkt. I/2 s. 5 - ksero list.

I/1 Relacja

- Biogram oprac. przez M. Suleję i W. Misztala, mps, kopia, k. 4, s. 1-4
wplynęło do fundacji w 2007r.
- Biogram oprac. przez M. Suleję, 2002, mps, kopia, k. 4, s. 5-8.
wplynęło do fundacji w 2007r.
- Biogram oprac. przez E. Skerską, Toruń 2007, mps, kopia, k. 2, s. 9-10.
- Biogram oprac. przez E. Zawackę i J. Kwamp, Toruń [b.d.], k. 2, s. 11-12.
- Życiorys własny, [b.d.], rkps, kopia, k. 1, s. 13 [dokument zawarty
w aktach Bibl. Publ. m. st. W-wy - inf. od bratanek J. Baranowskiej
zob. pkt. IV korespondencja

Przytuli M. Sulej i W. Misztel

11. dz. 1754/WSK-412/07 / JWA

PIGŁOWSKA Maria z d. BARANOWSKA - M.S.

Urodziła się 24 lutego 1876r. w majątku rodzinnym Fuśnia w pow. Owrucz gub. wołyńskiej jako córka Feliksa i Emilii z Baranowskich.

Po 8-klasowym gimnazjum państwowym wstąpiła na kursy pedagogiczne w Kijowie, które ukończyła w 1896r. Po zamążpójściu przez 9 lat przebywała na Kaukazie uczestnicząc tam w pracach oświatowych i działalności polskich organizacji dobroczynnych. Od 1910r. mieszkała wraz z córkami Wandą (wtedy 13-letnią) i Zofią (9-letnią) w Kijowie. Pracowała jako kierowniczka pensjonatu przy Żeńskiej Szkole Handlowej Wołodkiewiczowej. Po wybuchu wojny w 1914r. podjęła działalność niepodległościową. Wyszukiwała pomiędzy jeńcami Polaków, szczególnie legionistów, dając im pomoc materialną, przechowując u siebie i ułatwiając ucieczkę. Zaoopatrywała w żywność i odzież Polaków zsyłanych na Syberię. Niosła pomoc uchodźcom z Polski ze środków dostarczanych przez rodziców pensjonariuszek.

Od początku 1918r., najpierw pod okupacją niemiecką, a następnie bolszewicką, pracowała w POW Wschód. Po bitwie kaniowskiej jej mieszkanie przy pensjonacie i sam pensjonat przeistoczyły się w konspiracyjną kwaterę POW. Znajdowała się tam komenda placu, etap kurierów, skład broni i amunicji, kryjówka dla peowiaków i legionistów. Ukrywali się tam także uciekinierzy z więzienia i zamachowcy. W kwietniu 1919r. po wyspie KN III spowodowanej przez prowokatora kwatera ta została na rozkaz władz POW zlikwidowana. W czerwcu tego roku Maria przeszła jako kurierka wraz z córką Wandą przez front polsko-bolszewicki i z powrotem do Kijowa. Latem 1920r. kierowała czołówką opatrunkowo-żywnościową przy 1 DP Legionów. Następnie uczestniczyła w III Powstaniu Śląskim.

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922r. (Adj. Gen. L. 13391 VM) została odznaczona orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7614).

We wniosku o to odznaczenie sporządzonym w dniu 6 lipca 1921r. napisano: „Ob. Pigłowska Marja, starsza osoba, (koło pięćdziesięciu kilku lat), obarczona rodziną, była jedną z najczynniejszych członkiń organizacji. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie. Po rozbrojeniu 2 korpusu w kwietniu 1918r. ob. P. roztoczyła opiekę nad rozbitkami spod Kaniowa. W domu ob. P. dziesiątki legionistów znajdują opiekę i schronisko.

Mieszkanie ob. P. w Kijowie (Kuźniczna 44) jest ostoją P.O.W. Ob. P. była na indeksie władz okupacyjnych niemieckich. W okresie mobilizacji P.O.W. i wysyłania ludzi do akcji ś.p. pułk. Lisa-Kuli – ob. P. przyjmuje czynny udział w tych pracach. Prowadzi akcję na rzecz społeczeństwa polskiego na rzecz P.O.W., zdobywa środki materialne, przechowuje broń i

amunicję i tylko zawdzięczając zmianie władzy na Ukrainie unika aresztowania i wynikających z tego konsekwencji.

Podczas okupacji bolsz. ob. P. nie zaprzestaje pracy w P.O.W. Mając możliwość wyjazdu do kraju pozostaje wraz z innymi w Kijowie i prowadzi robotę aż do sierpnia 19r. Dom ob. P. w tym okresie był całkowicie oddany na usługi P.O.W. Nie zważając na niebezpieczeństwo, grożące jej, ob. P. przechowuje w swym domu amunicję, broń, materiały wybuchowe, aparaty telegraficzne, radiostację. Odbywają się tam kursa wywiad. W końcu kwietnia 19r. ob. P. przytomnością umysłu i zimną krwią uratowała całą organizację od zagłady. Podczas odprawy Komendy Naczelnej, która odbywała się w jej pokoju do mieszkania wtargnęli agenci cz-k, celem dokonania rewizji. Ob. P. nie chcąc czynić popłochu, zamyka na klucz pokój, gdzie odbywała się odprawa i oświadcza agentom cz-k, że ma w domu dziecko chore na tyfus plamisty. Czekiści posłyszawszy o tyfusie rewizje przeprowadzają pobieżnie i szybko uchodzą, zostawiając zaświadczenie o dokonaniu rewizji i niezalezieniu niczego podejrzanego. Przy późniejszych rewizjach ob. P. skutecznie zasłaniała się otrzymanym zaświadczeniem. W końcu maja 19r. ob. P. zostaje skompromitowana przez znalezienie u jednego z areszt. czł. adresu jej domu. Organizacja o tem się dowiedziała. Trzeba było natychmiast oczyścić dom. Czasu było mało ponieważ co chwila się spodziewano rewizji. Zmobilizowano całą K-dę Placu, ale pomimo to nie zdołano wynieść całego nagromadzonego tam materiału kompromitującego. Ob. P. wysłała wszystkich i w nocy kiedy chodzenie po mieście jest wzbronione, sama wynosi i ukrywa w bezpiecznym miejscu resztę materiałów. Będąc ostatecznie skompromitowaną nie może nadal pozostawać w Kijowie i dobrowolnie zgłasza się do pójścia za front z raportami. Przechodzi front pod Kołkami, przy czym aby uniknąć pościgu bol. zmuszona jest około pół klm. brnąć po pas w wodzie przez rozlewy Stochodu. Przechodzi Stochód i dostarcza raporty Nacz. Dow. W.P. 31.VI. z nadzwyczaj ważnymi rozkazami a mianowicie: natychmiastowego przeprowadzenia dywersji na tyłach bolsz., znowu przechodzi przez front z kraju do Kijowa. Ścigana przez bolsz. w Sarnach, myli ich czujność, wysiadając z pociągu i idąc pieszo parę stacji poczem znowu wsiada do pociągu i szczęśliwie dostaje się do Kijowa. 26. VIII po raz trzeci przechodzi front z Kijowa do kraju wioząc raporty Komendy Naczelnej.

Ob. Pięłowska wskutek działalności swej w P.O.W. traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano.

Zważywszy, że cała praca ob. Pięłowskiej jest jedną ofiarą, poświęceniem się i oddaniem sprawie, oraz zważywszy cały szereg jej bohaterskich czynów, tak doniosłych w swych skutkach – przedstawia się ją do odznaczenia orderem Virtuti Militari klasy V.”

W dniu 7 października 1935r. została odznaczona Krzyżem Niepodległości. Była także wyróżniona Brązowym Medalem Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża (nr k. 103).

W okresie międzywojennym mieszkała w Warszawie (na Pradze, przy ul. Środkowej nr 11 m 3). Pracowała jako kierowniczka Biblioteki im. S. Staszica Towarzystwa Bibliotek Publicznych z pensją w 1933r. 220 złotych. Posiadała także osadę wojskową o powierzchni 12 ha w Hłaskowszczyźnie w pow. Nieśwież. Była członkiem Związku Osadników, a w Hłaskowszczyźnie zorganizowała bibliotekę. W Warszawie działała w Związku Peowiaków.

W kwestionariuszu do Kapituły Orderu Virtuti Militari wypełnionym w dniu 5 sierpnia 1933r. pisała w rubryce „Ewentualne uwagi i prośby kawalera orderu Virtuti Militari”: „Ponieważ od roku ubiegłego mam wymówioną posadę, z powodu ogólnego kryzysu i lada chwila mogę być zredukowaną, pragnę w razie utraty posady otrzymać inną pracę, dającą możliwość egzystencji i opieki nad schorowaną bratową i jej małoletnią córką, przebywającą w ZSRR, nie mogącą wrócić do Polski, jako żona skompromitowanego wobec władz sowieckich. Brat mój oddał wielkie usługi wojsku naszemu na terenie Korostenia.”

Także jej córki czynnie uczestniczyły w walce o niepodległość.

Wanda, (ur. 19.VI.1897r. w Tyflisie), zamężna Czarnocka, w 1933r. była już wdową. Mieszkała w Hłaskowszczyźnie. W listopadzie 1921r. została odznaczona jako członek KN III POW Krzyżem Walecznych po raz 1, 2 i 3, a w sierpniu 1931r. Krzyżem Niepodległości.

Młodsza Zofia Feliksa (ur. 13. IX. 1901r. pod Tyflisem) początkowo uczyła się u SS. Niepokalanek w Jazłowcu. Po wybuchu wojny w 1914r. kontynuowała naukę w Szkole Handlowej Wołodkiewiczowej, a po jej ukończeniu w 1918r. zdała maturę w Polskim Gimnazjum Peretjatkowiczowej w Kijowie. Od 1916r. pomagała matce w pracach konspiracyjnych. Przenosiła dokumenty, broń, materiały wybuchowe, wyszukiwała jeńców-Polaków i zbierała datki. Dzięki młodemu wiekowi docierała do więzień w Cytadeli Aleksandrowskiej i w Pieczerskiej Ławrze i dostarczała więźniom-Polakom odzie oraz żywność. Po bitwie kaniowskiej chodziła na dworce kolejowe, odnajdywała tam legionistów, wręczała im paczki z ubraniami oraz adresy na miasto. Uczestniczyła w opiece nad dziećmi zesłańców i uchodźców w sierocińcu w Światoszynie oraz opiekowała się dziećmi robotników polskich w Kijowie. Po opanowaniu Kijowa przez bolszewików pracowała w POW jako kurierka miejscowa. Pod koniec sierpnia 1919r. opuściła wraz z matką Kijów. Wyjechały do Fuśni, a stamtąd w chłopskim przebraniu dostały się do Polski. W kraju przez pewien czas pełniła służbę w Czerwonym Krzyżu i w szpitalu wojskowym w Modlinie. Od stycznia 1921r. pracowała w Sekcji Propagandy i Opieki nad Żołnierzem, początkowo w 7 DP, a następnie w Obozie Jeńców i Uchodźców w Równem. W lipcu 1921r. wyszła za mąż za

5/1/4

por. Jana Laskowskiego. W 2 połowie lat 30-tych mieszkała w Dęblinie, gdzie mąż jej, już w stopniu majora, był dowódcą 1 batalionu w 15 pp „Wilków”.

CAW, sygn. VM 47-3709, KN 21.IV.1937r. (Maria Pięłowska), KN 2.VIII.1931r. (Wanda Czarnocka), Odrzuc. 30.V. 1936r. (Zofia Feliksa Pięłowska-Laskowska).

Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 listopada 1921r. i Nr 1 z 4 stycznia 1923r.

Gnat-Wieteska Z., 15 Pułk Piechoty, Pruszków 1996, s.22.

Maria PIGŁOWSKA z d. BARANOWSKA

Urodziła się 24 lutego 1876r. w majątku rodzinnym Fuśnia w pow. Owruż gub. wołyńskiej jako córka Feliksa i Emilii z Baranowskich.

Po 8-klasowym gimnazjum państwowym wstąpiła na kursy pedagogiczne w Kijowie, które ukończyła w 1896r. Po zamążpójściu przez 9 lat przebywała na Kaukazie uczestnicząc tam w pracach oświatowych i działalności polskich organizacji dobroczynnych. Od 1910r. mieszkała wraz z córkami Wandą (wtedy 13-letnią) i Zofią (9-letnią) w Kijowie. Pracowała jako kierowniczka pensjonatu przy Żeńskiej Szkole Handlowej Wołodkiewiczowej. Po wybuchu wojny w 1914r. podjęła działalność niepodległościową. Wyszukiwała pomiędzy jeńcami Polaków, szczególnie legionistów, dając im pomoc materialną, przechowując u siebie i ułatwiając ucieczkę. Zaopatrywała w żywność i odzież Polaków zsyłanych na Syberię. Niosła pomoc uchodźcom z Polski ze środków dostarczanych przez rodziców pensjonariuszek.

Od początku 1918r., najpierw pod okupacją niemiecką, a następnie bolszewicką, pracowała w POW Wschód. Po bitwie kaniowskiej jej mieszkanie przy pensjonacie i sam pensjonat przeistoczyły się w konspiracyjną kwaterę POW. Znajdowała się tam komenda placu, etap kurierów, skład broni i amunicji, kryjówka dla peowiaków i legionistów. Ukrywali się tam także uciekinierzy z więzienia i zamachowcy. W kwietniu 1919r. po wyspie KN III spowodowanej przez prowokatora kwatera ta została na rozkaz władz POW zlikwidowana. W czerwcu tego roku Maria przeszła jako kurierka wraz z córką Wandą przez front polsko-bolszewicki i z powrotem do Kijowa. Latem 1920r. kierowała

2/1/6

czołówką opatrunkowo-żywnościową przy 1 DP Legionów. Następnie uczestniczyła w III Powstaniu Śląskim.

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922r. (Adj. Gen. L. 13391 VM) została odznaczona orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7614).

We wniosku o to odznaczenie sporządzonym w dniu 6 lipca 1921r. napisano: „*Ob. Pigłowska Marja, starsza osoba, (około pięćdziesięciu kilku lat), obarczona rodziną, była jedną z najczynniejszych członkiń organizacji. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie. Po rozbrojeniu 2 korpusu w kwietniu 1918r. ob. P. roztoczyła opiekę nad rozbitkami spod Kaniowa. W domu ob. P. dziesiątki legionistów znajdują opiekę i schronisko.*

Mieszkanie ob. P. w Kijowie (Kuznieczna 44) jest ostoją P.O.W. Ob. P. była na indeksie władz okupacyjnych niemieckich. W okresie mobilizacji P.O.W. i wysyłania ludzi do akcji ś.p. pułk. Lisa-Kuli – ob. P. przyjmuje czynny udział w tych pracach. Prowadzi akcję na rzecz społeczeństwa polskiego na rzecz P.O.W., zdobywa środki materialne, przechowuje broń i amunicję i tylko zawdzięczając zmianie władzy na Ukrainie unika aresztowana i wynikających z tego konsekwencji.

Podczas okupacji bolsz. ob. P. nie zaprzestaje pracy w P.O.W. Mając możliwość wyjazdu do kraju pozostaje wraz z innymi w Kijowie i prowadzi robotę aż do sierpnia 19r. Dom ob. P. w tym okresie był całkowicie oddany na usługi P.O.W. Nie zważając na niebezpieczeństwo, grożące jej, ob. P. przechowuje w swym domu amunicję, broń, materiały wybuchowe, aparaty telegraficzne, radiostację. Odbywają się tam kursa wywiad. W końcu kwietnia 19r. ob. P. przytomnością umysłu i zimną krwią uratowała całą organizację od zagłady. Podczas odprawy Komendy Naczelnej, która odbywała się w jej pokoju do mieszkania wtargnęli agenci cz-k, celem dokonania rewizji. Ob. P. nie chcąc czynić popłochu, zamyka na klucz pokój, gdzie odbywała się odprawa i oświadcza agentom cz-k, że ma w domu dziecko chore na tyfus plamisty. Czekiści posłyszawszy o tyfusie rewizje przeprowadzają pobieżnie i szybko uchodzą, zostawiając zaświadczenie o dokonaniu rewizji i nieznaledzeniu niczego podejrzanego. Przy późniejszych rewizjach ob. P. skutecznie zasłaniała się otrzymanym zaświadczeniem. W końcu maja 19r. ob. P. zostaje skompromitowana przez znalezienie u jednego z areszt. czł. adresu jej domu. Organizacja o tem się dowiedziała. Trzeba było natychmiast oczyścić dom. Czasu było mało ponieważ co chwila się spodziewano rewizji. Zmobilizowano całą K-dę Placu, ale pomimo to nie

zdołano wynieść całego nagromadzonego tam materiału kompromitującego. Ob. P. wysyła wszystkich i w nocy kiedy chodzenie po mieście jest wzbronione, sama wynosi i ukrywa w bezpiecznym miejscu resztę materiałów.

Będąc ostatecznie skompromitowaną nie może nadal pozostawać w Kijowie i dobrowolnie zgłasza się do pójścia za front z raportami. Przechodzi front pod Kolkami, przy czym aby uniknąć pościgu bol. zmuszona jest około pół klm. brnąć po pas w wodzie przez rozlewy Stochodu. Przechodzi Stochód i dostarcza raporty Nacz. Dow. W.P. 31.VI. z nadzwyczaj ważnymi rozkazami a mianowicie: natychmiastowego przeprowadzenia dywersji na tyłach bolsz., znowu przechodzi przez front z kraju do Kijowa. Ścigana przez bolsz. w Sarnach, myli ich czujność, wysiadając z pociągu i idąc pieszo parę stacji poczem znowu wsiada do pociągu i szczęśliwie dostaje się do Kijowa. 26. VIII po raz trzeci przechodzi front z Kijowa do kraju wioząc raporty Komendy Naczelnej.

Ob. Pigłowska wskutek działalności swej w P.O.W. traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano.

Zważywszy, że cała praca ob. Pigłowskiej jest jedną ofiarą, poświęceniem się i oddaniem sprawie, oraz zważywszy cały szereg jej bohaterskich czynów, tak doniosłych w swych skutkach – przedstawia się ją do odznaczenia orderem *Virtuti Militari* klasy V.”

W dniu 7 października 1935r. została odznaczona Krzyżem Niepodległości. Była także wyróżniona Brązowym Medalem Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża (nr k. 103).

W okresie międzywojennym mieszkała w Warszawie (na Pradze, przy ul. Środkowej nr 11 m 3). Pracowała jako kierowniczka Biblioteki im. S. Staszica Towarzystwa Bibliotek Publicznych z pensją w 1933r. 220 złotych. Posiadała także osadę wojskową o powierzchni 12 ha w Hłaskowszczyźnie w pow. Nieśwież. Była członkiem Związku Osadników, a w Hłaskowszczyźnie zorganizowała bibliotekę. W Warszawie działała w Związku Peowiaków.

W kwestionariuszu do Kapituły Orderu *Virtuti Militari* wypełnionym w dniu 5 sierpnia 1933r. pisała w rubryce „Ewentualne uwagi i prośby kawalera orderu *Virtuti Militari*”: „Ponieważ od roku ubiegłego mam wymówioną posadę, z powodu ogólnego kryzysu i lada chwila mogę być zredukowaną, pragnę w razie utraty posady otrzymać inną pracę, dającą możliwość egzystencji i opieki nad schorowaną bratową i jej małą córką, przebywającą w ZSRR, nie mogącą wrócić do Polski, jako żona skompromitowanego

wobec władz sowieckich. Brat mój oddał wielkie usługi wojsku naszemu na terenie Korostenia."

Także jej córki czynnie uczestniczyły w walce o niepodległość.

Wanda, (ur. 19.VI.1897r. w Tyflisie), zamężna Czarnocka, w 1933r. była już wdową. Mieszkała w Hłaskowszczyźnie. W listopadzie 1921r. została odznaczona jako członek KN III POW Krzyżem Walecznych po raz 1, 2 i 3, a w sierpniu 1931r. Krzyżem Niepodległości.

Młodsza Zofia Feliksa (ur. 13. IX. 1901r. pod Tyflisem) początkowo uczyła się u SS. Niepokalanek w Jazłowcu. Po wybuchu wojny w 1914r. kontynuowała naukę w Szkole Handlowej Wołodkiewiczowej, a po jej ukończeniu w 1918r. zdała maturę w Polskim Gimnazjum Peretjatkowiczowej w Kijowie. Od 1916r. pomagała matce w pracach konspiracyjnych. Przenosiła dokumenty, broń, materiały wybuchowe, wyszukiwała jeńców-Polaków i zbierała datki. Dzięki młodemu wiekowi docierała do więzień w Cytadeli Aleksandrowskiej i w Pieczerskiej Ławrze i dostarczała więźniom-Polakom odzież oraz żywność. Po bitwie kaniowskiej chodziła na dworce kolejowe, odnajdywała tam legionistów, wręczała im paczki z ubraniami oraz adresy na miasto. Uczestniczyła w opiece nad dziećmi zesłańców i uchodźców w sierocińcu w Światoszynie oraz opiekowała się dziećmi robotników polskich w Kijowie. Po opanowaniu Kijowa przez bolszewików pracowała w POW jako kurierka miejscowa. Pod koniec sierpnia 1919r. opuściła wraz z matką Kijów. Wyjechały do Fuśni, a stamtąd w chłopskim przebraniu dostały się do Polski. W kraju przez pewien czas pełniła służbę w Czerwonym Krzyżu i w szpitalu wojskowym w Modlinie. Od stycznia 1921r. pracowała w Sekcji Propagandy i Opieki nad Żołnierzem, początkowo w 7 DP, a następnie w Obozie Jeńców i Uchodźców w Równem. W lipcu 1921r. wyszła za mąż za por. Jana Laskowskiego. W 2 połowie lat 30-tych mieszkała w Dęblinie, gdzie mąż jej, już w stopniu majora, był dowódcą 1 batalionu w 15 pp „Wilków”.

Źródła:

CAW, syg. VM 47-3709, KN 21.IV.1937r. (Maria Pigłowska), KN 2.VIII.1931r. (Wanda Czarnocka), Odrzuc. 30.V. 1936r. (Zofia Feliksa Pigłowska-Laskowska).

Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 listopada 1921r. i Nr 1 z 4 stycznia 1923r.

Gnat-Wieteska Z., 15 Pułk Piechoty, Pruszków 1996, s.22.

Pigłowska Maria (1876- ?), członkini Oddziału Żeńskiego POW w Kijowie, następnie kurierka Naczelnego Dowództwa WP, uczestniczka wojny polsko-bolszewickiej i III powstania śląskiego; bibliotekarka.

Maria Pigłowska urodziła się 24 II 1876 w rodzinnym majątku Fuśnia w pow. Owruć na Wołyniu w rodzinie Feliksa i Emilii z d. Baranowskiej. Ukończyła ośmioklasowe państwowe gimnazjum, a następnie w Kijowie kurs pedagogiczny w 1896. Po wyjściu za mąż dziewięć lat przebywała na Kaukazie, uczestnicząc tam w pracach oświatowych i w działalności polskich organizacji dobroczynnych. W 1910 z małoletnimi córkami, Wandą i Zofią, zamieszkała w Kijowie i w tym mieście kierowała pensjonatem przy Żeńskiej Szkole Handlowej Wołodkiewiczowej. Po wybuchu wojny w 1914 podjęła działalność niepodległościową. Wyszukiwała legionistów spośród polskich jeńców, dając im pomoc materialną, przechowując i ułatwiając ucieczkę. Niosła pomoc uchodźcom ze środków dostarczanych także przez rodziców pensjonariuszek. Na przełomie 1915-1916 w lokalu pensjonatu odbywał się kurs wywiadowczy Oddziału Żeńskiego POW. Po rozbrojeniu II Korpusu Polskiego gen. J. Hallera i bitwie pod Kaniowem, rozaczkała opiekę nad legionistami, wspierając ich materialnie i udzielając im schronienia. Zarówno pensjonat jak i mieszkanie Marii były kwaterami konspiracyjnymi POW. Znajdowała się tam komenda placu, etap dla kurierów, skład broni i amunicji. W listopadzie 1918 rozwoziła rozkazy płk. L. Lisa-Kuli, Komendanta Naczelnego KN III o mobilizacji i prowadziła akcję wśród polskiego społeczeństwa na rzecz POW. W kwietniu 1919 po wyspie KN III, spowodowanej przez prowokatora, kwatera została zlikwidowana na rozkaz władz POW. Maria „spalona” w Kijowie zgłosiła się do pracy kurierskiej i w 1919 przewoziła na trasie Kijów-Warszawa-Kijów raporty do Naczelnego Dowództwa WP w Warszawie, trzykrotnie przekraczając front polsko-bolszewicki m.in. pod Kołkami w rozlewie rzeki Stochód. We wrześniu 1919 przeniosła się do Fuśni, a stamtąd wyjechała do Warszawy w chłopskim przebraniu. Latem 1920 kierowała czołówką opatrunkowo-sanitarną przy 1 DP Legionów, a w 1921 uczestniczyła w III powstaniu śląskim.

Maria Pigłowska została odznaczona Orderem Virtuti Militari V klasy Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dn. 17 V 1922 (Adj.Gen. L.13391 VM). Nadanie zostało opublikowane w Dz. Pers. MSWojsk. nr 1 z dn. 4 I 1923 (nr k. 7614). We wniosku o odznaczenie z dn. 6 VII 1921 czytamy: „Ob. Pigłowska Marja, starsza osoba (około pięćdziesięciu lat), obarczona rodziną, była jedną z najczynniejszych członkiń organizacji. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie (...) Dzięki działalności swej w POW traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano”. Dn. 7 X 1935 została odznaczona K. N. Była także wyróżniona Brązowym Medalem Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża (nr k. 103).

W okresie międzywojennym mieszkała w Warszawie. Po ukończeniu w 1922 kursu, pracowała jako kierowniczką Biblioteki im. S. Staszica Towarzystwa Bibliotek Publicznych w Warszawie. Była członkiem Związku Osadników i w Hłaskowszczyźnie, pow. Nieśwież, gdzie posiadała osadę wojskową o powierzchni 12 ha, zorganizowała bibliotekę. W Warszawie działała w Związku Peowiaków. Brak informacji o dacie i miejscu śmierci.

W działalność POW Wschód zaangażowane były także córki Marii , Zofia (zam. Laskowska) i Wanda (zam. Czarnocka) odznaczona trzykrotnie KW (Rozkaz Naczelnika Dowództwa WP nr 19 z dn. 14 V 1921).

APAK, T. 3065/WSK; CAW, sygn.VM 47-3709, KN 21 IV 1937, KN 2 VIII 1931; Dz. Pers. MSWojsk. nr 40 z 23 stycznia 1921 i nr 1 z 4 stycznia 1923; Gnat-Witeska Z., *15 Pułk Piechoty*, Pruszków 1996, s. 22; Połak, *Kawalerowie VM 1790-1945...*, s. 261; Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115 ; Ziemiański, *Praca kobiet...*, s. 55, 80, 214, 211, 214, 226.

Oprec. E. Skewske

22 IV
D.W.
Biogramem
oprac. przez E2 i D.W.
III tomu „Biogramy UM kobiet”

Kompil. przez
D.W.
I/1/1/1

PIGŁOWSKA Maria z d. **BARANOWSKA** (1876-?), członkini KN III POW w Kijowie, kurierka do Naczelnego Dowództwa WP w Warszawie, uczestniczka wojny polsko-bolszewickiej i III powstania śląskiego w czołówce opatrunkowo-żywnościowej I Dywizji Piechoty Legionów; po wojnie bibliotekarka.

Maria Baranowska urodziła się 24 II 1876 w rodzinnym majątku Fuśnia, pow. Owruć na Wołyniu w rodzinie Feliksa i Emilii Baranowskich (według niektórych źródeł to matka była z d. Baranowska). Ukończyła państwowe gimnazjum, następnie w 1896 kurs pedagogiczny. Wyszła za mąż za Pigłowskiego (imię nieznane) i przez dziewięć lat przebywała na Kaukazie, uczestnicząc w pracach ^{społecznych} oświatowych i w działalności polskich organizacji dobroczynnych. Tam urodziła córki Wandę i Zofię. Po śmierci męża zamieszkała w 1910 w Kijowie, prowadząc tam internat Żeńskiej Szkoły Handlowej Włodkiewiczowej. Działała także w Związku Osadników.

Po wybuchu I wojny Maria zaangażowała się w działalność niepodległościową w Kijowie. Zajmowała się dostarczaniem żywności i ubrań jeńcom Polakom, pomagając im również w organizowaniu ucieczek. Zimą 1915-1916 lokal internatu i znajdujące się w nim mieszkanie Marii został oddany na usługi KN III POW, odbywał się tu kurs wywiadowczy, podoficerski i radiotelegraficzny. Maria udzielała tu także schronienia członkom POW. W ramach POW ukończyła kurs podoficerski. Po bitwie pod Kaniowem w maju 1918 i rozbrojeniu II Korpusu Polskiego gen. J. Hallera, roztaczała opiekę nad legionistami, wspierając ich materialnie i udzielając im schronienia. Pensjonat stał konspiracyjną kwaterą POW, znajdowała się tu komenda placu, etap kurierów, skład broni i amunicji, kryjówka dla legionistów i peowiaków. W listopadzie 1918 Maria rozwoziła rozkazy płk. L. Lisa-Kuli, Komendanta Naczelnego KN III POW o mobilizacji. Prowadziła akcję wśród polskiego społeczeństwa zdobywając pieniądze na działalność POW. Ziemiński tak o niej napisał: „*Nie zważając na niebezpieczeństwo (...) przechowuje w swoim domu broń, amunicję, aparaty telegraficzne, radiostację. Podczas odprawy, do mieszkania wtargnęli agenci Czecha, celem dokonania rewizji. Ob. P. (...) zamyka na klucz pokój, gdzie odbywa się odprawa i oświadcza agentom, że w domu jest dziecko chore na tyfus (...) Czerwonoarmiści szybko odchodzą, zostawiając zaświadczenie o dokonaniu rewizji i nieznaledzeniu niczego podejrzanego. Przy późniejszych rewizjach ob. P. zasłania się otrzymanym zaświadczeniem*”. W kwietniu 1919 po „wsypie” KN III POW, kwatera w mieszkaniu Marii została zlikwidowana a ona sama „spalona” w Kijowie zgłosiła się do pracy kurierskiej i w czerwcu oraz sierpniu 1919 odbyła

2/1/12

trzy wyprawy do Naczelnego Dowództwa WP w Warszawie z raportami, przekraczając front polsko-bolszewicki pod Kołkami w rozlewie rzeki Stochód. We wrześniu 1919 przeniosła się do Fuśni, a stamtąd ponownie wyjechała do Warszawy w chłopskim przebraniu. W czasie wojny polsko-bolszewickiej kierowała czołwką opatrunkowo-żywnościową przy 1 Dywizji Piechoty Legionów. Tę samą funkcję pełniła także w czasie III powstania śląskiego.

Maria Pigłowska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 (Adj. Gen. L. 13391) została odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. krzyża 7614. Nadanie zostało opublikowane w Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z dn. 4 I 1923. We wniosku odznaczeniowym z 6 VII 1921 czytamy: „*Ob. Pigłowska Maria (...) była jedną z najczynniejszych naszych członkiń. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie (...)* Dzięki działalności swej w POW traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano”. Później została także odznaczona Brązowym Medal Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża oraz KNzM (1935).

Po wojnie zamieszkała w Warszawie na Pradze. W 1922 ukończyła kurs bibliotekarski i do 1932 pracowała w Bibliotece im. Staszica. Dalsze jej losy nie są znane.

Córka Marii, Wanda (ur. 1897) zam. Czarnocka, kurierka POW Kijów, odznaczona trzykrotnie KW. Córka Zofia (ur. 1901) zam. Laskowska, członkini i kurierka miejscowa POW Kijów, w 1919 przedostała się z matką do Warszawy, tam pracowała w PCK i w Szpitalu Wojskowym w Modlinie, w 1921 wyszła za mąż i zamieszkała w Dęblinie.

APAK, T. 3065/WSK; CAW, VM 47-3709;

Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115; Polak, *Kawalerowie VM 1790-1945...*, s.261; Ziemiański, *Praca kobiet...*, passim; Wesołowski, *Order VM...*, s. 316, 509.

✓ tej Komendy otrzymała jako

4/1/13

ZYCIORYS:

Urodziłam się w majątku Fosnia pow. Dwruckiego gub. Wołyńskiej jako córka Feliksa i Emilji z Bajkowskich Baranowskich 24/II 1876 r.

Ukończyłam 8 klasowe gimnazjum i 2 letnie kursy pedagogiczne w Tyflisie. W 1896 r. wyjechałam razem z sędzią Władysławem Piętkowskim, z którym przebywałam na Kaukazie do r. 1906, biorąc stały i czynny udział w pracach oświatowych i dobroczynnych w kolonjach polskich.

W 1906 r. wyjechałam do Krakowa, aby dać swoim córkom początki nauk w języku ojczystym, a ^{zanim} uczęszczałam przez trzy lata na wydział humanistyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w charakterze wolnej słuchaczki.

W roku 1910 zmuszona samodzielnie utrzymywać i wychowywać swoje córki objęłam posadę przelozonej pensjonatu i administratorki 7 klasowej szkoły handlowej p. Wołodkiewiczowej w Kijowie.

Od r. 1914 brałam czynny udział w pracy społecznej: opiekowałam się jałuznymi, uchodźcami, wyrukiwałam legionistów w szpitalach, więzieniach. Korzystając z ogromnym lokalem szkolnym, z ubikacjami, dającymi się łatwo zakonspirować, mogłam udzielić powtarzanej pomocy Polskiej Organizacji Wojskowej, ukrywając rozbitków z pod Kaniowa, osoby skompromitowane politycznie, przedzierając się polaków do kraju z wojska rosyjskiego, dopomagając w organizowaniu wojskowych kursów, rewan i sztórek, w przechowywaniu broni i materiałów wybuchowych. W mieszkaniu mojem przy szkole była komenda placu, kwatera kurjerów i szpitalik. Jako kurjerka odbyłam podróże przez front do W. wy. Jesienią 1919 roku po zdekonspirowaniu jednej z placówek P.O.W. na Ukrainie strzymałam rękami do sztychmiastowego opuszczenia Kijowa. Porzostawiając całe swoje mienie, przedarłam się z córkami przez front do kraju. Przez miesiąc pracowałam jako kierowniczka kursu Tow. Związek Sierocych w W. wy. W maju mianowana zostałam kierowniczką czołowiaka opatrunkowo-zywnościowej Cz. Kuchni przy I Dywizji Legionów w Grajewie, Motodecznie, a potem na Huzsku podczas powstania. Za pracę na Ukrainie zostałam odznaczona krzyżem „Virtuti Militari” № 7614 Dekret. 13391 14/1 1922 r., za pracę w Cz. Kuchni medalem „Cześć zasłudze” № 103, mam krzyż P.O.W.

Od 1/11 1921 r. pracuję jako bibliotekarka biblioteki im. Starica, obecnie Wyposażalni № 20 Biblioteki Publicznej st. m. W. wy

Marja Piętkowska

I/2 Dokumenty

- Dziennik Personalny Min. Spraw Wojskowych, W-wa 1921/40 dot. odznaczenie Krzyżem Walecznych, k. 2, s. 1-2
- odpis z dokumentów Centr. Archiwum Wojskowego, 1937, rkps, kopia, k. 7, s. 3-9.
- Dziennik Personalny Nr 1 Min. Spraw Wojskowych, W-wa 1923, dot. nadania orderu „Střtuti Militari” I klasy, mpś, kopia, k. 2, s. 10-11.

№ 40

Rok II.

WARSZAWA,
dnia 23 listopada
1921 r.

DZIENNIK PERSONALNY

TREŚĆ:

Dekrety Wodza Naczelnego.

Mianowania.
Zmiana rang.
Przyjęcia.
Zwolnienia.
Przeniesienia.
Skreślenia z listy oficerskiej.
Zmiana nazwisk.
Anulowania.

Rozkazy Ministra Spraw Wojskowych.

Odznaczenia.
Mianowania.
Przeniesienia.
Błędy drukarskie.
Sprostowania do spisu oficerów.
Awiza.

70 | 214-75N | 4571 | 201

ob.	Limanowski Michał	z K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	szer.	Protase
„	Linowski Stanisław	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ułan	Pruszy
„	Łaguna Stanisław	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Przezd
„	Łosicki Feliks	„ K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ob.	Przyby
✓	Maciszewska Marja	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Puszcz
✓	Mickiewiczówna Marja	„ K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	ś. p. Ra
„	Michalski Jan	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ułan	Ranke
✓	Michałowska Jadwiga	„ K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy i drugi, rozk. L. 2035	ob.	Rudni
✓	Mongierdowa Marja	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy i drugi, rozk. L. 2035	„	Rylski
✓	Moszczeńska Jadwiga	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ułan	Rymov
ułan	Moszyński Napoleon	„ b. dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ob.	Rytel
ob.	Narbutt Wincenty	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy i drugi, rozk. L. 2035	ułan	Sacho
ułan	Nawrocki Wacław	„ b. dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ob.	Sadow
„	Nieciecki Witold	„ b. dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Saran
ob.	Niewiński Henryk	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, drugi i trzeci, rozk. L. 2035	szer.	Skirm
✓	Nowacka Halina	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, drugi i trzeci, rozk. L. 2035	ob.	Skrzy
ułan	Obuchowicz Napoleon	„ dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Sołty
✓	ob. Okołów-Podhorska Marja	„ P. O. W. Pomorze, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Stan
„	Paszkiewicz Stanisław	„ K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ułan	Szew
szer.	ś. p. Paszkowski Tadeusz	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ob.	Szun
ułan	Pawłowski	„ b. dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Szun
szer.	Peretjatkowicz Mieczysław	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	szer.	Strz.
„	Peretjatkowicz Tadeusz	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ułan	Suli
✓	ob. Pigłowska Wanda	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, drugi i trzeci, rozk. L. 2035	„	Świ
ułan	Pietruszewski Stanisław	„ b. dywizjonu ul. obrony Mińska, „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Świ
ob.	Pietrzak Mieczysław	„ K. N. I P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	szer.	Was
✓	„ Pojata-Andrzejkiewiczówna Władysława	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz drugi, rozk. L. 2035	„	Wie
„	Pochmarski Zdzisław	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	ob.	Wit
szer.	Podowski Juljan	„ b. Oddz. Wywiad. i korp. wschodn., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Wit
ob.	Poznański Grzegorz	„ K. N. III P. O. W., „Krzyżem Walecznych“ po raz pierwszy, rozk. L. 2035	„	Wit

1.12. 1754 | NSK-412 | 07

LAW, KN 21. IV. 1937.

I/2/3

Miesz. Piętkowice^{vm} z d. Baranowicki.

Ur. w miej. Fosińia.

Kier. pens. p. sk. hand. p. Wotodkiewicz
w 1910v. p. wyjechał do Kijowa z rodziną
(8 i 12 lat).

Ochr. Bryz. Med. Pol. Dow. Aer. Kij. (nr 103).

Ponieważ osoba, wstąpił w Miastkowickim
pow. Mieriszi. gdzie zorganizował
bibliotekę.

Jest aut. zw. Orzechowski.

KN mel. un. powest. J. X. 35.

AWO, VM 47-3709 Maria Piętoska

5/24¹

Kwestionariusz z 1933r. 5.VIII.

nr k. 7614

adres: ~~ul.~~ Wawna-Pruga, ul. Świdkowa nr 11m 3.

ur. 24.11.1876r.

w Fosińcuł, pow. Olsztyn, gubern. wotyriskie
e. Feliksa i Emilii z Baranowskich.

POW Kijów.

uwaga - bibliotekarka (decyduje)

przed wstąpieniem do WP - kierowniczka pensjonatu przy
Szkoła Handl. p. Wotockiej.

Obecnie - bibliotekarka Bibl. im. Stenica Towarzystwa
Bibliotek Publicznych.

Wdowa

2 córki - Czerwona Wanda, wdowa, lat 35
Leskowska Zofia, wdowa, lat 31.

Uk. 8 klas gimnazjum. (przed wstąpieniem do WP)

Po - 1) kursa pedagog. w 1896.

na stanow. kursa bibliotek. w W-wie
w 1922r.

St. - kierowniczka Biblioteki im. Stenica.

Penja - 220 zł.

Mojstek - działka 12 ha w pow. Mielnie.
(przygot. dekret).

Odbn. opisu VM:

2/215 2

1. Medal Czerw. Kropki za pracę w wojsku
opatrunkowo-izolacyjnej przy I Dyw. P. Leg.
i przy III Powst. na G. Slesku.

Od początku 1918 r. (okupacja niemiecka)
pracował w F.O.W. Wschód.

Odbn. pracy w POW w W-wie.

Eventual. uwagi i uwagi kierowl. ord. VM:

"Ponieważ od roku ubiegłego mam wypisany
posady, z powodu ogólnego kryzysu i braku
chwilu mogą być zredukowane, przeto w razie
utrąty posiadły otrzymać inną posadę, pracy,
dotyczy moim ekwipunku i opieki nad schowanym
bratowem i jej materialnym ciałem, przebywającym w ZSRR,
nie mogę wrócić do Polski, jako żona skomunikowa-
wamy wobec władz sowieckich. Bunt mój oddał
wielkie usługi wojsku naszym na terenie Korołowa"

Zyczenia.

W. na m. m. F. Śmia pow. Owoc.

Uk. gimn. punkt. i kasa pomocy.

3 lat prob. na Kurołowa uczył. w ramach oświat.
i org. dobroczynnych podjęć.

Od 1909 r. zajęł miejsce samej pracowni na siebie
i 2 ciał.

Obsta poradę kierow. pensjonatu przy Szkole Hłomki.
w Kijowie.

W 1914r. mój prac ~~z POW~~. Sprószony, a mart. 1/2/16

W POW.
Wymulowane pomysły jenciami Polakow, nacjonalne
legionistow, idziec im pomoc mater. i prochorupce
u siebie i utatkowyc niekiedy, zaopatv. w rzywno-
i oshwi: rzywny na Syberiy.

Mionte pomoc dla uchodziecow z Polki z irodkiem
b. detykne dostarc. puz rodriciw pensyonow.
Pomoc ta obawem do Aleksandrowki; Czyskolei
i rzyweli: Eury.

Do bitwe klanczowki pensyonat proshony
w konyjir. kwatery POW, w ktorym odbyw.
rz, wyht. wytk. i kony radistelegraficzny.

W pensyonacie byly komenda placu, etap kumenci
strazy broni i amunicyi, kuzjowka dla kumenci
pewniczenia i kuzjowki, ukupwali w tam
warochimem i wyzienie i zamedkowem.

W kwietniu 1918r. po grupie KN puz prowokatorem
G. na mhu Komendy POW kwatem zohtr
uklanczowam.

^{43r.} W czerwcu przeszedlem na front jilu
kumenci z cichy Wandy Anusoway do kraju
i spowantem. Postawo inwazy botniczowej
i podawo 111 Powst na G. Strychu kumenciam
opatunkowem - rzywnicyw aobowly puz 1 Derwiji: Leg
a potem na G. Strychu.
odmowy jeter kupen VIII klas V i Mideh
Pow. Czerw. Kupa.

l. dz. 1754 / WSK- 412 / 07

Wzrostek - med. VM. 2 dn. 6.VII. 1921r. 4
w POW od III 1918r. 1/2/7

krótki opis osoby:

Ob. Piotrowski Maria, szerm osoba, (ktoś przyjechała kilka lat),
staruszone woski, była jedyną z najmłodszych siostrzeńców
Zawzięta siostra przyjechała wstąpiła, matka dużej: urodziła się w
cieniu jej siostry. Po wojnie 2 korpus w kwietniu 1918r.
Ob. P. wstąpiła opieki matki w robotkach i przy krawcowi.
W domu Ob. P. obywateli legionistów i przy opiece
i schronieniu. ~~W~~

Wzrostek Ob. P. w Kijowie (Kuzniecowa 44) jest obojętne P.O.W.
Ob. P. była na indelencje wstąpiła obywateli wzmocnienia.

W okresie mobilizacji P.O.W. i wyjazdami do pracy
s.p. patki. Liza. Liza. - Ob. P. przyjechała wstąpiła wstąpiła
pracy. Przeważnie wstąpiła wstąpiła polityka na rzecz
P.O.W., wstąpiła wstąpiła wstąpiła, wstąpiła wstąpiła
i a wstąpiła - i tytułu wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
Wzrostek wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła

Podczas okupacji bolsz. Ob. P. nie zapomniała przy
wstąpiła wstąpiła wstąpiła do krawcowi wstąpiła
19r. Dom Ob. P. w tym czasie był wstąpiła wstąpiła
na wstąpiła P.O.W. Wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
opisuje 19, Ob. P. wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
wstąpiła, mat. wstąpiła, wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
Wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
Ob. P. wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
organizacji wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
które wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
organizacji wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
chcę wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
ze wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
Wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła
wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła wstąpiła

o dokonaniu rewizji i uiszczeniu wic postojnego.
 Przy poirewizji rewizji ob. P. sturteme zastawiamy
 strygnemym zairiastawieniem. W kowem umy 19 w.
 ob. P. wotaje skomponitowaniem pum zmelennem u jed-
 nym z amrtowym at. adrem pejdowm. Organizuje
 • tym tem niz obowadziade. Treba bydo natydemint
 • uytic dom. Ciem bydo medo powewni co chwila
 niz spochiewano rewizji. Umobilizowano cety
 kom K-dy Placu, ale ponimo to nie zdotano
 wymieru cetyo uagromedhony tam materijal
 komponitujacy. Ob. P. wytyka wytyka i w mwy
 kiedy chodzenie jest utrowone po umowe jest
 wytkombone, sama wyponi i utonywa co berycany
 nicjia renty materijalw.

Byloby otatamie skomponitowany nie umie
 medel powstawai co kiper i dobrowolnie zytama ny
 do pojicie za front z raportami. Przechodzi front
 pod kottami, pum cem aby uistano poroga bol.
 rumnom jest olwio pot kiln. brzo po pas
 w wodze pum wotewy Stochodni. Przechodzi
 Stochodni i dostawne raporty Nar. Dow. W.P.

31.VI. z mezhwym woinem wotawami
 a mianowicie: natydemintygo pnapowachumia
 dyweryi m tytach bolw., zwowu przechodzi pum
 front z kuzje do Kijowa. Scigana pum bolw.
 w Sarnach, uytic ich uytowu, uytowuje z powigym
 i idze pumow pny strazy pumow zwowu wotowu
 do powigym i uytowu do kuzje do Kijowa.

26.VIII po um tacy przechodzi pum front z Kijowa
 do kuzje kuzje wotowu raporty Komendy Mawelny.

Ob. P. dyktowal wotowu dozwolowu nej
 w P.O.W. tacy cety owe uytowu i wotowu wotowu
 ktore jej skon fiktowu.

Wotowu nej nie cety pum ob. P. dyktowal
 29

1/2/19 6

jęt pedom oficersi poświęceniem nę i osobom
sprawie, om zwrócić uwagę na jej bohaterstwo
czynów, tak domiędzy w innych sztukach
— prośbami nę je do odwołania o rękę
V. Michał kłasy V.

1.2. 1954 / WSK-412 / 07

21933, 3218.

Załącznik do „POLSKI ZBROJNEJ” Nr. 4
z dnia 4 stycznia 1923 r.

DZIAŁ URZĘDOWY

98 209, 117

Nr. 1.

Warszawa, dnia 4 stycznia 1923 r.

DZIENNIK PERSONALNY

NACZELNIK PAŃSTWA i NACZELNY WÓDZ

Nadał:

order wojskowy „Virtuti Militari” V klasy
oficerom i szeregowym:

za czyny w b. P. O. W. na Wschodzie (K. N. III.)

sz. Arcinowskiemu Mieczysławowi	L. k.	7585
ś. p. Bajkowskiemu Zygmunтови	„	7598
„ Basiańskiemu (Kuba) Karolowi	„	7825
„ Belewskiemu Jerzemu	„	7897
„ Brzozowskiemu Michałowi	„	7899
„ Burdon Wandzie	„	7900
ppor. Bieniewskiemu Stefanowi	„	7586
„ Bromirskiemu Józefowi	„	7587
„ Chawchalukowi Antoniemu	„	7828
ś. p. Choromańskiej Paulinie	„	7901
„ Czarneckiemu Stefanowi	„	7902
por. Chmielewskiemu Janowi	„	7689
ś. p. Demidowiczowi Mikołajowi	„	7901
ś. p. Dyziłnek-owi Feliksowi	„	7908
por. Dąbrowskiemu Antoniemu (Antek Ceratka)	„	7690
ś. w. IX r. Dłużniakiewiczowi Tadeuszowi	„	7591
„ Dybczyńskiej Halinie	„	7698
ś. p. d' Erceville Antoniemu	„	7905
„ Floderowiczowi Piotrowi	„	7696

192/11

ś. p. Flodrowiczowi Sergjuszowi	L. k. 7907
ppor. Farenholcowi Edmundowi	7894
ś. p. Gnatkowskiej Marji	7896
Gnatkowskiemu Stanisławowi	7895
Goszczyckiej Jadwidze	7910
szer. ś. p. Grabowieckiemu Zygmunтови	7911
ś. p. Grzymała Wacławowi	7908
kpt. Głażekowi Wacławowi	7898
ś. p. Holecckiej Janinie	7912
por. Harskiemu Ignacemu	7596
Hubickiej Hannie	7698
plk. Hubickiemu Stefanowi	7697
ś. p. Jankowskiej Zofii	7913
Jankowskiej Jadwidze	7916
Jankowskiemu Mieczysławowi	7916
ppor. ś. p. Jeziorowskiemu Ignacemu (Isak)	7914
sierż. Jabłońskiemu Romualdowi	7699
Józewskiemu Henrykowi	7800
ś. p. Koczarskiej Janinie	7920
Korzeniowskiemu Leonowi	7924
Kowrygo Mieczysławowi	7922
Kozłowskiemu Zygmunтови	7921
Krańnickiej Marji	7900
Krukowskiemu Stanisławowi	7919
Krzeczowskiemu Florjanowi	7925
Korzeniowskiemu Antoniemu	7923
Kuczyńskiemu Witoldowi (Mazanowski)	7917
por. Karasiowi (Czarny) Władysławowi	7888
Kowalewskiemu Jerzemu	7804
kpt. Kuzicki-Kozłowskiemu Henrykowi	7801
Kruk-Strzeleckiemu Tadeuszowi	7808
ppor. Kwiatowskiemu Józefowi	7802
ś. p. Langertównie Wandzie	7894
Listopadkiemu Antoniemu	7926
por. Lisowskiemu Aleksandrowi	7806
ś. p. Łastowskiemu Karolowi	7927
Łazowskiemu Zofii	7928
Łukaszewiczowi Tadeuszowi	7929
Metelskiej Helenie	7981
Mullerowi Janowi	7980
kpt. Majewskiemu Tadeuszowi	7610
ppor. Mayzelowi (Szczęsny) Janowi	7607
Michałowskiej Józefie	7612
ppor. Michałowskiemu Stanisławowi	7611
szer. Medyńskiemu Janowi	7609
por. Mongirdowi Wacławowi	7608
u. s. IX r. Miodasiewiczowi-Mysłowskiemu Władysławowi	7604
ppor. ś. p. Mieleckiemu Alfredowi	6904
ś. p. Mirowskiemu Stanisławowi	7982
pchor. Międzyńskiemu Zygmunтови	7618
ś. p. Ostrowskiemu Tadeuszowi	7983
Piotrowiczowi (Lysy) Antoniemu	7987
Pokutyńskiemu Józefowi	7935
Porzezińskiemu Wacławowi	7986
Przedźmirskiej Marji	7984
ppor. Pietraszewskiemu (Drwon) Bolesławowi	7616
Pigłowski Marji	7614
ś. p. Radziejowskiemu Józefowi	7988
Rodziewiczowi Wiktorowi	7989
kpt. Rakowskiemu Gustawowi	7617
Rytelowi Stanisławowi	7616
ś. p. Sadowskiemu Karolowi	7940
Sikorskiej Helenie	7948
Skrzyckiej Marji	7948
Skawińskiemu Janowi	7941

II Materiały uzupełniające relacje

- Piętańska Maria (biogram), [w:] J. Siemianiski "Praca kobiet
w Pol - wschód, 1933, k. 1, s. 1 + duplikat.

MARJA PIGLÓWSKA

Ob. Pigłowska Marja, starsza osoba (koło pięćdziesięciu lat), obarczona rodziną, była jedną z najczynniejszych członkiń Organizacji. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie. Po rozbrojeniu 2 Korpusu w kwietniu 1918 r., Ob. P. roztoczyła opiekę nad wojownikami z pod Kaniowa. W domu ob. P. dziesiątki legionistów znajduje opiekę i schronienie.

Mieszkanie ob. P. w Kijowie (Kuznieczna 44) jest ostoją P. O. W. Ob. P. była na indeksie władz okupacyjnych niemieckich. W okresie mobilizacji P. O. W. i wysyłania ludzi do akcji ś. p. pułk. Lisa-Kuli — ob. P. przyjmuje czynny udział w tych pracach. Prowadzi akcję wśród społeczeństwa polskiego na rzecz P. O. W., zdobywa środki materialne, przechowuje broń i amunicję i tylko zawdzięczając zmianie władzy na Ukrainie, unika aresztowania i wynikających z tego konsekwencji.

Podczas okupacji bolsz. ob. P. nie zaprzestaje pracy w P.O.W. Mając możliwość wyjazdu do Kraju, pozostaje wraz z innymi w Kijowie i prowadzi robotę aż do sierpnia 19 r. Dom ob. P. w tym okresie był całkowicie oddany na usługi P. O. W. Nie zważając na niebezpieczeństwo, grożące jej, ob. P. przechowuje w swym domu amunicję, broń, mat. wybuchowe, aparaty telegraficzne, radjostację. Odbywają się tam kursa wywiadu. W końcu kwietnia 1919 r. ob. P. przytomnością umysłu i zimną krwią uratowała całą organizację od zagłady. Podczas odprawy Komendy Naczelnej, która odbywała się w jej pokoju, do mieszkania wtargnęli agenci Cz. K., celem dokonania rewizji. Ob. P., nie chcąc czynić popłochu, zamyka na klucz pokój, gdzie odbywała się odprawa i oświadcza agentom Cz. K., że w domu dziecko chore na tyfus płamisty. Czerwononarmiści, posłyszawszy o tyfusie, rewizję przeprowadzają b. pobieżnie i szybko uchodzą, zostawiając zaświadczenie o dokonaniu rewizji i niezalezieniu nic podejrzanego. Przy późniejszych rewizjach ob. P. skutecznie zasłania się otrzymanym zaświadczeniem. W końcu maja 1919 r. ob. P. zostaje skompromitowaną przez znalezienie u jednego z aresztowanych członków adresu jej domu. Organizacja o tem się dowiedziała. Trzeba było natychmiast oczyścić dom. Czasu było mało, ponieważ co chwila się spodziewano rewizji. Zmobilizowano całą K-dę Placu, ale, pomimo to, nie zdołano wynieść całego nagromadzonego tam materiału kompromitującego. Ob. P. wysyła wszystkich w nocy, kiedy chodzenie po mieście jest wzbronione, sama wynosi i ukrywa w bezpiecznym miejscu resztę materiałów.

Będąc ostatecznie skompromitowaną, nie może nadal pozostawać w Kijowie i dobrowolnie zgłasza się do przejścia za front z raportami. Przechodzi front pod Kołkami, przyczem, aby uniknąć pościgu bol. zmuszona jest około pół klm. brnąć po pas w wodzie przez rozlew Stochodu. Przechodzi Stochód i dostarcza raporty Nacz. Dow. W. P. 31.VI. z nadzwyczaj ważnymi rozkazami, a mianowicie: natychmiastowego przeprowadzenia dywersji na tyłach bolszewickich, znowu przechodzi przez front z Kraju do Kijowa. Ścigana przez bolszewików w Sarnach, myli ich czujność, wysiadając z pociągu i idąc pieszo parę stacji, poczem znowu wsiada do pociągu i szczęśliwie dostaje się do Kijowa 26.VIII. poraz trzeci przechodzi front z Kijowa do Kraju, wioząc raporty Komendy Naczelnej.

Ob. P., dzięki działalności swej w P. O. W. traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano.

Zważywszy, że cała praca ob. Pigłowskiej Marji jest jedną ofiarą, poświęceniem się i oddaniem sprawie, oraz zważywszy cały szereg jej bohaterkich czynów, tak doniosłych w swych skutkach — przedstawiam ją do odznaczenia orderem „Virtuti Militari“ V klasy.

Ziemieńska Jęma "Praca Kobiet w
PON - Wschód" 1933r.

5/1
C 2ob. tee Pigłowska Wende

że ma być stracony — planuje i wykonywa osobiście, prawie na oczach warty, podpalenie więzienia. Spostrzeżona i ścigana przez wartę pod gradem kul cudem się ratuje i przeszedłszy 100 z górą km, pada z wyczerpania na terenie Wojsk własnych.

MARJA PIGŁOWSKA. *Vm*

Ob. Pigłowska Marja, starsza osoba (koło pięćdziesięciu lat), obarczona rodziną, była jedną z naj czynniej szych członkiń Organizacji. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie. Porozbrojeniu 2 Korpusu w kwietniu 1918 r., Ob. P. roztoczyła opiekę nad rozbitkami z pod Kaniowa. W domu ob. P. dziesiątki legionistów znajduje opiekę i schronienie.

Mieszkanie ob. P. w Kijowie (Kuznieczna 44) jest ostoją P. O. W. Ob. P. była na indeksie władz okupacyjnych niemieckich. W okresie mobilizacji P. O. W. i wysyłania ludzi do akcji ś. p. pułk. Lisa-Kuli — ob. P. przyjmuje czynny udział w tych pracach. Prowadzi akcję wśród społeczeństwa polskiego na rzecz P. O. W., zdobywa środki materialne, przechowuje broń i amunicję i tylko zawdzięczając zmianie władzy na Ukrainie, unika aresztowania i wynikających z tego konsekwencyj.

Podczas okupacji bojsz. ob. P. nie zaprzestaje pracy w P.O.W. Mając możliwość wyjazdu do Kraju, pozostaje wraz z innymi w Kijowie i prowadzi robotę aż do sierpnia 19 r. Dom ob. P. w tym okresie był całkowicie oddany na usługi P. O. W. Nie zważając na niebezpieczeństwo, grożące jej, ob. P. przechowuje w swym domu amunicję, broń, mat. wybuchowe, aparaty telegraficzne, radjostację. Odbywają się tam kursa wywiadu. W końcu kwietnia 1919 r. ob. P. przytomnością umysłu i zimną krwią uratowała całą organizację od zagłady. Podczas odprawy Komendy Naczelnej, która odbywała się w jej pokoju, do mieszkania wtargnęli agenci Cz. K., celem dokonania rewizji. Ob. P., nie chcąc czynić popłochu, zamyka na klucz pokój, gdzie odbywała się odprawa i oświadcza agentom Cz. K., że w domu dziecko chore na tyfus plamisty. Czerwonoarmiści, posłyszawszy o tyfusie, rewizję przeprowadzają b. pobieżnie i szybko uchodzą, zostawiając zaświadczenie o dokonaniu rewizji i niezalezieniu nic podejrzanego. Przy późniejszych rewizjach ob. P. skutecznie zasłania się otrzymanem zaświadczeniem. W końcu maja 1919 r. ob. P. zostaje skompromitowaną przez znalezienie u jednego z aresztowanych członków adresu jej domu. Organizacja o tem się dowiedziała. Trzeba było natychmiast oczyścić dom. Czasu było mało, ponieważ co chwila się spodziewano rewizji. Zmobilizowano całą K-dę Placu, ale, pomimo to, nie zdołano wynieść całego nagromadzonego tam materiału kompromitującego. Ob. P. wysła wszystkich w nocy, kiedy chodzenie po mieście jest wzbronione, sama wynosi i ukrywa w bezpiecznem miejscu resztę materiałów.

Będąc ostatecznie skompromitowaną, nie może nadal pozostawać w Kijowie i dobrowolnie zgłasza się do przejścia za front z raportami. Przechodzi front pod Kołkami, przyczem, aby uniknąć pościgu bol. zmuszona jest około pół km. brnąć po pas w wodzie przez rozlew Stochodu. Przechodzi Stochód i dostarcza raporty Nacz. Dow. W. P. 31.VI. z nadzwyczaj ważnymi rozkazami, a mianowicie: natychmiastowego przeprowadzenia dywersji na tyłach bolszewickich, znowu przechodzi przez front z Kraju do Kijowa. Ścigana przez bolszewików w Samach, myli ich czujność, wysiadając z pociągu i idąc pieszo parę stacji, poczem znowu wsiada do pociągu i szczęśliwie dostaje się do Kijowa 26.VIII. poraż trzeci przechodzi front z Kijowa do Kraju, wioząc raporty Komendy Naczelnej. Ob. P., dzięki działalności swej w P. O. W. traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano.

Zważywszy, że cała praca ob. Pigłowskiej Marji jest jedną ofiarą, poświęceniem się i oddaniem sprawie, oraz zważywszy cały szereg jej bohaterskich czynów, tak doniosłych w swych skutkach — przedstawiam ją do odznaczenia orderem „Virtuti Militari” V klasy.

III/1 Materiały dotyczące rodziny relatarce

- Piętańska Wanda obc. Czarnocka, [w:] J. Siemieniński: Praca kobiet w POW-Wschód, 1933, k. 2, s. 1-2
- Materiały z Cent. Archiwum Wojskowego, 1931, rkps, kopia, k. 1, s. 3.
- Piętańska-Laskowska Zofia - materiały z Cent. Archiwum Wojskowego, 1936, rkps, kopia, k. 2, s. 4-5.

w służbie łączności. Od chwili powstania oddziału lotnego do 12 listopada 1918 r. była jego czynnym członkiem, oddając organizacji nieocenione usługi przez swoje wywiady, oraz przez przewożenie broni i materiałów wybuchowych. Odznaczała się zawsze wybitną odwagą i energią. W listopadzie 1918 r. bierze udział w rozbrajaniu Niemców.

Podczas planowanego wykradania z Modlina uwięzionych oficerów Kmdy Nacz. ob. Kudelska przewozi w obręb twierdzy potrzebne do akcji materiały wybuchowe i broń.

W październiku 1918 r. przed akcją pod Bąkowcem przewozi ob. Kudelska broń, amunicję i materiały wybuchowe koleją do Radomia. W Dęblinie podczas rewizji wykazuje niezwykle zimną krew i odwagę, czem zmyliła czujność niemców i dowiózłszy polecony sprzęt do miejsca przeznaczenia, umożliwiła przeprowadzenie akcji.

STEFANJA KUDELSKA.

Por. Stefanja Kudelska służyła jako kurjerka Nacz. Dow. W. P. od dnia 20.X.18 r. do dnia 25.IV.20 r., kiedy odeszła do dyspozycji Oddziału II-go 6-ej Armji.

W tym czasie, prócz licznych zleceń i wyjazdów zafrontowych, dokonała przedarcia się przez front Petlurowski w dniu 6.II.19 r. i odbyła inspekcję placówek wywiadowczych w Równem i Szepietówce; następnie przedostała się przez front Ukraińsko-bolszewicki i dnia 22.IV. dotarła do Kijowa, gdzie zaopatrzyła Centralę Wywiadowczą w pieniądze (40.000 karbowaniców, 20.000 kierenek) przewiezionych z Nacz. Dow. W. P.).

Wziąwszy raporty, wyruszyła w drogę powrotną przez Równe, Zdobunów, Brody, wszędzie zbierając raporty, przybyła dnia 22.V.19 r. do Warszawy, zameldowała się w Nacz. Dow. W czasie drogi była niejednokrotnie aresztowaną, ostatecznie uszła, nie tracąc ani pieniędzy, ani raportów.

Odwaga, pogarda śmierci i gotowość ryzykowania sobą czynią ją godną odznaczenia.

PIGŁOWSKA WANDA *obc. Czarnocka.*

Ob. Pigłowska Wanda wstąpiła do P. O. W. w marcu 1915 r. Jest jedną z najstarszych i najdzielniejszych peowiaczek.

Ob. Pigłowska świetnie kończy kursa wywiadowcze i podoficerskie, jednocześnie wraz z ob. Radziejowską i Kamionkówną prowadzą agitację wśród młodzieży akademickiej; tworzą pluton kobiecy, wpajają w przyszłe zastępy tak ofiarnych pracowniczek ideologię niepodległościową, świecą przykładem, hartem ducha, oraz głęboko pomyślana ideowością, czem pozyskują dla organizacji mniej zdecydowane jednostki, kształcą je, wychowują i wreszcie urabiają na dzielne, ideowe peowiaczki, wiele z nich bowiem w czasie późniejszym złożyło swe życie w obronie ideału.

Ob. Pigłowska z poświęceniem i narażeniem życia niesie za czasów carskich pomoc jeńcom-legjonistom, przechowując takowych u siebie, chroniąc, wynaj-dywując ubrania i dokumenty, oraz środki pieniężne.

Za wybitne zdolności na wiosnę 1918 r. zostaje mianowana sekcijną na kursach podoficerskich, prowadzonych przez ob. Moszczeńskiego i Kamskiego. W tym czasie przeprowadza z doskonałym rezultatem wywiad węzła kolejowego Korosteń.

Po rozbiciu II Korpusu, prowadzi akcję ratowniczą, wynajdując mieszkania konspiracyjne, ubrania oraz środki dla rozbitków z pod Kaniowa. Dom matki ob. Pigłowskiej w tym czasie staje się ich schroniskiem. Niema legioni-sty, który, przechodząc przez Kijów, nie znalazłby wydatnej pomocy ob. Pigłowskiej.

Za czasów bolszewickich ob. Pigłowska pracuje w miejscowym wywiadzie, potem w komendzie placu, a wreszcie jest przydzieloną do dyspozycji kmdta Nacz. w charakterze łącznika nazewnątrz. Jednocześnie też kończy kursa radjo-telegraficzne.

W połowie maja zostaje wysłana do okręgu Winnickiego, celem nawiązania przerwanej łączności i zbadania stanu rachunkowości i kasy. Z powyższego zadania, pomimo dwukrotnego wyrzucania podczas podróży z wagonu i aresztowania, wywiązuje się jak najlepiej.

7 czerwca 1919 r. z rozkazu kmdta Nacz. wyjeżdża do Kraju z raportami. Odbywa drogę z Sam już pieszo, gdyż innych środków lokomocji niema.

Między Samami, a Styrem patroli bolszewickie zatrzymują ją dwa razy prowadząc do swych stałych placówek. Pomimo tego, ob. Pięłowska nie daje za wygraną i wreszcie przeprawia się przez Styr pod Nowosiólkami. skąd zostaje odesłana do Warszawy, gdzie w Nacz. Dow. składa raporty.

21 czerwca po otrzymaniu rozkazu w Nacz. Dow. do K. N. 3 ob. Pięłowska udaje się w powrotną drogę, którą przebywa w 4-dniowym terminie, meldując się u Kmdta Nacz. W drodze powrotnej jest poznana przez komisarza, lecz udaje się jej uniknąć aresztowania.

Będąc zmęczoną i wyczerpaną podróżą, a trafiając na b. intensywną pracę w Kijowie, nie korzysta z udzielonego jej urolopu. lecz obejmuje Kmdę Placu i pełni nadzwyczaj ciężką i odpowiedzialną funkcję.

Wreszcie podczas zdekonspirowania Kmdy Naczelnej w Worselu ob. Pięłowska wykazuje tyle spokoju, równowagi i zimnej krwi, kryjąc dokumenta, broń i materiały kompromitujące, że wprowadza w podziw najodważniejszych członków Organizacji. Wraz z ob. Lewkowiczówną ostatnie opuszczają skompromitowany lokal.

21 sierpnia z rozkazu Kmdta Nacz. z raportami zostaje ponownie wysłana do Kraju, przechodzi pomyślnie front i składa meldunki w Nacz. Dow.

Za powyższą ofiarną pracę, za okazaną odwagę i poświęcenie - przedstawiam ob. Pięłowska do Krzyża Walecznych poraż pierwszy, drugi i trzeci.

^{h.p}
Ś. p. SIKORSKA HELENA (Wirska). ^{+vln} 1945

Ob. Wirska pełniła ostatnio służbę adjutanta d-cy miasta Kijowa ob. Lisowskiego.

8 marca z. r. została razem z nim aresztowana przez Czrezwyczałkę. kijowską w czasie pełnienia służby w tak zwanym lokalu dyżurnym placówki „Ul/I”. W więzieniu zachowywała się godnie. Zginęła za Ojczyznę, rozstrzelana przez czrezwyczałkę charkowską 26 czerwca 20 r.

Ś. p. SKRZYCKA MARJA.

Ob. Sołecka (prawdziwe nazwisko - Skrzycka Marja) została aresztowana w czasie pełnienia służby przez „Czrezwyczałkę” Kijowską w mieszkaniu własnem. W więzieniu zachowała się godnie. Zginęła za Ojczyznę, rozstrzelana przez „Czrezwyczałkę” Charkowską 26.VI. 1920 r.

Ob. WITTEKÓWNA MARJA.

Pełni służbę w P. O. W. od jesieni 1917 r.

Podczas rządu carskiego i okupacji niemieckiej, por. Wittekówna pracuje w wywiadzie miejscowym w charakterze wywiadowczyni. Jednocześnie uczęszcza na kursa podoficerów i wywiadowców, zorganizowanych przez Kom. Nacz., które kończy bardzo dobrze. W czasie okupacji bolszewickiej zostaje wyznaczoną przez kierownika Wydziału wojskowego na kierowniczkę wywiadu miejscowego. Organizuje takowy, nawiązuje stosunki ze skautingiem miejscowym i robotę stawia tak, że niema sztabu bolszewickiego, ani też centralnej instytucji wojskowej, któraby nie była obsadzona przez naszych wywiadowców. Daje b. cenne materiały, które służą za podstawę do raportów, wysyłanych do Nacz. Dow. W. P.

CAW, 446 *Hutina* *Carwoda* z d. *Pigłanka*
Manda?

wykent. 8 kl. szk. szkol. | patent naukowy
publika bionowa
kursy sanitarna

20 V III

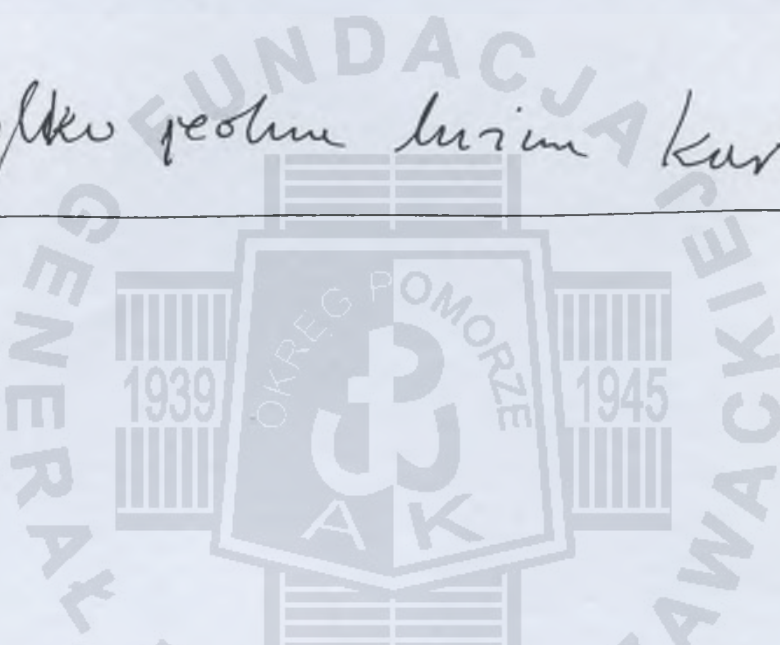
III/1/3

POW - od 3. XI. 1918 r.

Komitetu statutu przy Wyoh. III KN POW

osob. ul. Boduena 1 m 9.

tytuł osobni listu karta

CAW, KN 2. VIII. 1931

Carwoda *Wanda* z d. *Pigłanka* m. V III
oia dniculm

ur. 19. VII. 1897 r. w Tyflisie

osob. : matka *Hryscelice*

os. *Hlaskoumupum* pow. *Ustielm*

c. *Wladyslaw* i *Muni* *Baranowiczka*

osob. W-wa, *Smolkowa* 11 m 3.

w CAW-dnich uletude *restariangul*
nie *wytpuyle*.

l. dz. 1754 / NSK-412 / 07

CAW, Odnow. 30.V.1936.

III/1/4

Piętowień - Łarkowianka Zofia Feliksa.

Żona męża 15 p.p.

zmm. Dyblem Trzevodka.

W. 13.IX.1902r. pod Tyflisem.

Por. ucyła m w klanon SS. Mepolacznik w Jandwan.

Po wyt. wojny ucymta do kko-therest. w otdolwenn w Kijowu, uk. w 1918v. a mat. ucuka matky w pol. yimn.

p. Peretiakiewiczowej.

Od 1916v. uoh. w POW. w domu swy matki. w klate w otdolwenn puz ul. Kuzniecznej 44.

Premonta slak., brni, mat. wyb. Wymukinta jeni w i wimnta slakki.

Dwelu. ut. wchowi slawnta do Cyrodeli. Otkambrowy i wyzime w Pionerdingi.

Larwe. uijunye m zapatuzwam wqimow w odmer i zyw. (Polakow).

Po bot. karriow. chodud m dwoce kolyowc i wopr. karriowaykiw. wywnta im pauli z ulowicimmi.

one adbery na miarko.

Uart. w opnce uuel dweimi 2st. i adloski. w nencim w Swiatocypnie one opiele. m dweimi robot. pol. w Kijowu.

Po opusow. Kipra puz botn. puaje ielno kumierka. uajrowe do wywabimie oblermntow i mowrenia i puchow. slak. POW.

W koni. IX 1914v. z m. K. dy P. O. W. III/152
po rozbiorach. mieszkał w
w. z m. Kijów przeszedł
do swego majątku Fuśnia p. Osmacem,
a Amstel w melbr. chróptim do Polki.
Po wyj. do Polki pan genier. c. z
p. w. Ceno. Kujin i w wyj. W. z.
w Modlinie, a od sty. 1921v.
w Służb. Przemysł. i Opieki. w. Z. z.
p. w. 4 DP, a następn. w Obwie Genier.
i. Uchwaleni w R. z. z.

W lipcu 1921v. wyjechał z wyj.
z. p. Jana Lestowskiego
obecnie w 15 pp w Dyblinie.

Podawane wyj.:

1. W. z. z. z. z. z.
2. W. z. z. z. z.
3. P. z. z. z. z. z.
4. W. z. z. z. z.

1. d2. 1754 / WSK-412 / 07

IV Korespondencja

wydrukowane ze strony: poczta.wp.pl

Od: Jerzy Baranowski <j.baranowski@elka.pw.edu.pl>
Do: <fapak@wp.pl>
Data: Piątek, 13 Marca 2015 23:12
Temat: RE: PD: Maria Pigłowska

Obrazy nie są wyświetlane
Odblokuj

Ukryj komunikat

Pani Anna Mikulska

Szanowna Pani!

Bardzo dziękuję za przysłane mi materiały dokumentujące działalność mojej Ciotki Marii Pigłowskiej w Służbie na rzecz odzyskania Niepodległości. Zwłaszcza mi zależało na uzasadnieniu wniosku o odznaczenie Orderem VM - chciałem poznać wniosek źródłowy, no i dzięki Pani już go mam. Jest całkiem dobrze czytelny, chociaż to w istocie szybkie pismo odręczne, umieszczone w pakiecie z dwoma stronami z Dziennika Personalnego.

Zbieram skwapliwie te różne strzępy, będąc w dziwnej sytuacji - bo nie znam nikogo z Mojej Rodziny, głównie dlatego, że jestem o ponad 30 lat starszy od pokoleniowych rówieśników z mojej rodziny - bo skoro ja mam 85 lat, z prostego dodania 30 lat wynika, że one, moje Siostry - już nie żyją. A i przedtem Rodzina była mocno rozproszona - wizytowałem Ciotkę w Warszawie w 1935 r. mając 5 lat. Przyjechałem z Kresów, z pod Nieświeża, z Matką tuż po śmierci Ojca, by się pokazać. I wróciliśmy na Kresy, wkrótce była Wojna, a na jej wstępie przyszli Sowieci,

Mam prośbę do Pani, wieloraką. Poza tym, że chcę zgłosić poprawki do biogramu Marii Pigłowskiej (wymienię je na końcu tego listu), chciałbym uchwycić jakąś nić prowadzącą do potomków Córek mojej Ciotki, moich formalnie siostr ciotecznych, już nieżyjących - ale może uda się odnaleźć potomków. Bo ja nie mam Rodziny. Mam wprawdzie Córkę i dwie dorosłe i samodzielne Wnuczki, ale nie mam z nimi łączności. Tak bywa.

Wracam do zasadniczego watku.

Moje dwie cioteczne siostry są wymienione w końcu biogramu Marii Pigłowskiej:

- a) Wanda Pigłowska (ur. 1897), zam. Czarnocka, 3-krotnie odznaczona Krzyżem

Walecznych, wymieniona ponadto w Dzienniku Personalnym No 40 (numer 1/2/2));

b) Zofia Pigłowska (ur.1901), zam. Laskowska (mąż major WP, był sekretarzem

Zarządu Miasta Warszawy). Zofia pracowała w Szpitalu Wojskowym w Modlinie.

Czy byłoby możliwe poznanie wniosków o odznaczenie KW Wandy, i dalszych

losów rodziny (Czarnockich i majora Laskowskiego)?

A teraz poprawki i uzupełnienia. Otóż, prawidłowa nazwa miejsca urodzenia Marii Pigłowskiej nie jest Fuśnia (wymieniona w biogramie 2 razy), lecz Fośnia (ściślej – Fośnia Wielka). To spora osada i znany majątek, tuż pod Owrczem, z reguły oznaczany na mapach. Jest też Fośnia wymieniana w Encyklopediach, jako miejsce urodzenia Antoniego Madeyskiego, wybitnego polskiego rzeźbiarza i medaliera, autora nagrobków Królowej Jadwigi i Króla Władysława Warneńczyka (na Wawelu), opiekuna Aleksandra Gierymskiego. Jest naszym krewnym.

Następnie – Szkoła Handlowa w Kijowie, której pensjonatem zarządzała Ciotka, należała do p.Wołodkiewiczowej i tak była nazywana od tego nazwiska, w biogramie nieco przekręconego.

Dalej - mąż Ciotki, według życiorysu Ciotki, nosił imię Władysław (w Słowniku napisano, że nie jest znane).

W Słowniku przy końcu życiorysu Marii Pigłowskiej stwierdzono, że dalsze jej losy

nie są znane. Mam jednak kopię dokumentu z Parafii św. Barbary w Warszawie stwierdzającego zgon Ciotki 2.11.1942 r. Niestety, kopia nie zawiera podpisu, był nieczytelny.

Na koniec informuję, że opierając się na przysłanym dokumencie udało mi się dziś odnaleźć w Internecie na mapie gminy Hrycewicze z 1937 r. nazwę posiadłości Ciotki w pow. Nieśwież – Hłaskowszczyzna. Udało się, chociaż była niezbyt wyraźnie zapisana pierwsza litera – niby M, niby H – a jednak H. Ja tam byłem tylko jeden raz, w tej Hłaskowszczyźnie, gdy miałem 5 lat, po śmierci Ojca – ale nazwy nie zapamiętałem. I nie miałem kogo zapytać. Piszę wspomnienia – prawidłowa nazwa się przyda.

Jeszcze raz bardzo dziękuję za przekazane dokumenty, i serdecznie Panią pozdrawiam –

Jerzy Hubert Baranowski.

-----Original Message-----

From: Fundacja General Elzbiety Zawackiej [mailto:fapak@wp.pl]

Sent: Friday, March 13, 2015 11:12 AM

To: j.baranowski@elka.pw.edu.pl

Subject: PD: PD: Maria Pigłowska

Dnia Czwartek, 12 Marca 2015 15:48 <annamikul@wp.pl> napisał(a)

> Dnia Czwartek, 12 Marca 2015 15:44 <annamikul@wp.pl> napisał(a)

> > Szanowny Panie!

> > Na Pana prośbę przesyłamy dokumenty, które znajdują się w teczce osobowej Pana Ciotki Marii Pigłowskiej. Jest to kopia Dziennika Personalnego Min Spraw Wojskowych z 1921 r. oraz odpis dokumentów z Centralnego Archiwum Wojskowego. Dołączamy też biogram Marii Pigłowskiej opracowany przez E. Zawacką zamieszczony w "Słowniku Kobiet Odznaczonych Orderem Virtuti Miiitari", Toruń 2007.

> > Pozdrawiam

> > Anna Mikulska

> > dokumentalistka działu Wojskowej Służby Kobiet

===

Już w sprzedaży:

Cichociemna. General Elzbieta Zawacka "Zo" (1909-2009), ss. 416+ ok. 200 zdj. (aut. K. Minczykowska),
cena: 40 zł+koszty przesyłki

drukuj

wydrukowane ze strony: poczta.wp.pl

Od: Jerzy Baranowski <j.baranowski@elka.pw.edu.pl>
Do: FAPAK <fapak@wp.pl>
Data: Niedziela, 8 Marca 2015 11:58
Temat: dokumenty Marii Pigłowskiej, Kawalera VM
Załączniki: PIGŁOWSKA Maria-słownik 1- wg listu CBW.pdf, Pigłowska Maria - słownik 2 - wg listu CBW.pdf, DP_1_1923s2- Dział Urzędowy. Naczelnik Państw i Naczelny Wódz.pdf, DP_1_1923s1- Dział Urzędowy. Naczelnik Państw i Naczelny Wódz.pdf, dokumenty_013.jpg

Obrazy nie są wyświetlane
Odblokuj

Ukryj komunikat

Jerzy Hubert Baranowski, PW, profesor emerytowany

Warszawa, 8 marca 2015

02-638 Warszawa, ul.

Tlf. (22)848-07-45, e-mail jbaranowski@elka.pw.edu.pl

Sprawa: kopia dokumentów Marii Pigłowskiej

odznaczonej Orderem Virtuti Militari za zasługi w wojnie 1920 r.

Dyrekcja Archiwum Pomorskiego Armii Krajowej, oraz

Wojskowej Służby Kobiet

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93

Zwracam się z uprzejmą prośbą o przesłanie mi kopii dokumentów dotyczących Marii Pigłowskiej, mojej bliskiej krewnej – jest Siostrą mojego Ojca Jerzego Baranowskiego. Dopiero niedawno – we wrześniu 2014 r. dowiedziałem się, dzięki łańcuchowi „ludzi dobrej woli”, że akta personalne Marii Pigłowskiej, do końca 1939 r. Bibliotekarki w Bibliotece Publicznej miasta stołecznego Warszawy, nie spłonęły w czasie pożaru Biblioteki w 1944 roku. Z przekazanych mi kopii tych akt dowiedziałem się, że moja Ciotka była odznaczona Orderem Virtuti Militari i Krzyżem POW – czego wcześniej nie wiedziałem, gdyż byliśmy rozłączeni zarówno wskutek pobytu na Kresach Wschodnich jak i działaniami wojennymi. W czasie okupacji moja Ciotka Maria Pigłowska zmarła (w 1942 r.), a w

wyniku działań wojennych w 1939 r., i innych, moja rodzina się rozproszyła. Mój Ojciec zmarł w 1935 r.

Na podstawie kopii akt Marii Pigłowskiej poczyniłem starania o bliższe informacje. 3 marca otrzymałem pismo z Centralnej Biblioteki Wojskowej, podpisane przez Panią Krystynę Piwowarską, z-cę Dyrektora CBW, z którego kopiuję niżej zasadniczy fragment:

Dziękuję za Pański list oraz przesłane informacje o Pani Marii Pigłowskiej.

Na podstawie dostępnych w naszej Bibliotece publikacji, ustaliliśmy:

Maria Pigłowska otrzymała Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 maja 1922 r. Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari – nr Krzyża 7614 – przesyłam w załączeniu skan z Dziennika Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych z dnia 4 stycznia 1923 r. (na stronie 2 – nazwisko i nr Krzyża Marii Pigłowskiej),

W „Słowniku Biograficznym Kobiet Odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari”, t. 3 – zamieszczono życiorys Marii Pigłowskiej z krótkim uzasadnieniem wniosku odznaczeniowego: *Ob. Pigłowska Maria [...] była jedną z najczynniejszych naszych członkiń. Zawsze świeciła przykładem męstwa, hartu ducha i całkowitego poświęcenia się sprawie [...] Dzięki działalności swej w POW traci całe swe mienie i swojej rodziny, które jej skonfiskowano – (skan stron przesyłam w załączeniu)*

Niestety nie mamy możliwości sprawdzenia zawartych w „Słowniku Kobiet ...” przypisów, z Centralnego Archiwum Wojskowego i Archiwum Pomorskiego Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Kobiet.

Kierując się wskazówkami z ww. pisma CBW, uprzejmie proszę Dyрекcję Archiwum Pomorskiego Armii Krajowej ora Wojskowej Służby Kobiet o przesłanie mi kopii dokumentów dotyczących mojej Ciótki Marii Pigłowskiej.

Z wyrazami szacunku – Jerzy Hubert Baranowski.

PS Dołączam załączniki z ww. pisma CBW, oraz dodatkowo własnoręczny życiorys Marii Pigłowskiej zawarty w aktach Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy na ul. Koszykowej 26/28, przechowywanych w Archiwum Biblioteki pod numerem A.331/221.

Ta wiadomość została sprawdzona na obecność wirusów przez oprogramowanie antywirusowe Avast.

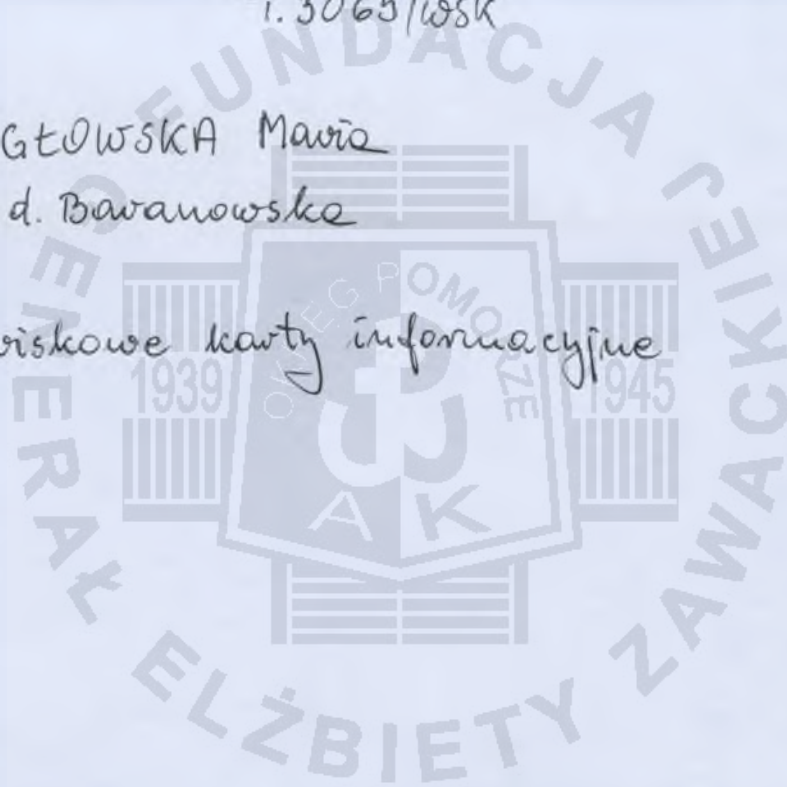
www.avast.com

T. 3065/WSK

POW
Kijów

PIGTOWSKA Maria
z d. Baranowska

V Nazwiskowe karty informacyjne

i

T: 3065 / WSK

POW

PISTOWSKA Maria

kt. 5, nr. 7614, 1992-05-17

Zob. P. Peszowski Order Virtuti Militari
i jego dewoternowie.

Stallwork Press, Miami, Florida, USA
str. 913, 1992.

Utku 99

Wł
Pięćkowska Maria

Pow
Kijów

09

zob. Dziennikowski Tomasz, Prawe kobiety
w POW - Wschód, W-wa 1933,
str. 69, 187, 211, 226, 228

i

VM

POW

PIGKOWSKA Marie

- odznaczona VM ze udziałem w POW

2 ob. Fil'jowa K. Order VM 1932-1945, W-wa 1990,
S. 115

D.B. 1004

VM

Piątowska Stanisła
- córka jej Wanda Csarowska
odznaczona dwukrotnie Krzyżem
Walecznych w lipcu 1942 za
służbę w POW

zob. T: 12 68/W SK Chorążyna
Halina z d. Staroselska
(biogram)

zł. IX '07

UM
PIGKOWSKA Marie

Polak "Kew. UM 1789-1845. Wykaz
odznaczonych... 5261

D. kw. 1103

VIII 1920?

DK
Wre
Pantana
Obwód
Śródmieście

Profesorka Maria Majer

Też mieszkała 2. piętro, w piętremie telefoniomny
budowlana Obwodowy ul. A. (Śródmieście
miejscowości mieszka (ul. Koszwicka 9)

zob Malinowski Estymiu Tesnowici s. 242
zdjęci między innymi

PK
Warszawa

V m ?

PIGŁOWSKA Małgorzata

ps "Maja"

Łączniak z patrolu patrolowa
"Danuta Czarna" (Danuta Łączniakowa-Łozińska)

Łob.
Żołnierze Łączności Warszawskiej
Kazimierz Malinowski

Instytut Wydawniczy PAV
Warszawa 1983

9 Rut
03-2003

54 242

T. 3065/WSK

Pow
Kijów

PIGŁOWSKA manie

2 d. Baranowska

Ni Fotografie

1. zdj. portretowe z orderem, kserokopie - nr. 1

- ksero zdjęcia przysłał m. Sulej i m. Misztal

Z. Świt 2012r.

T: 3065 / WSK

MIS / 105

1920

Rygielowska

Baranowska

Maria

1. N

2. I, ps.

3. ur.

4. st.

5. Org.

POW RM3 1922.17.05

6. przydz.

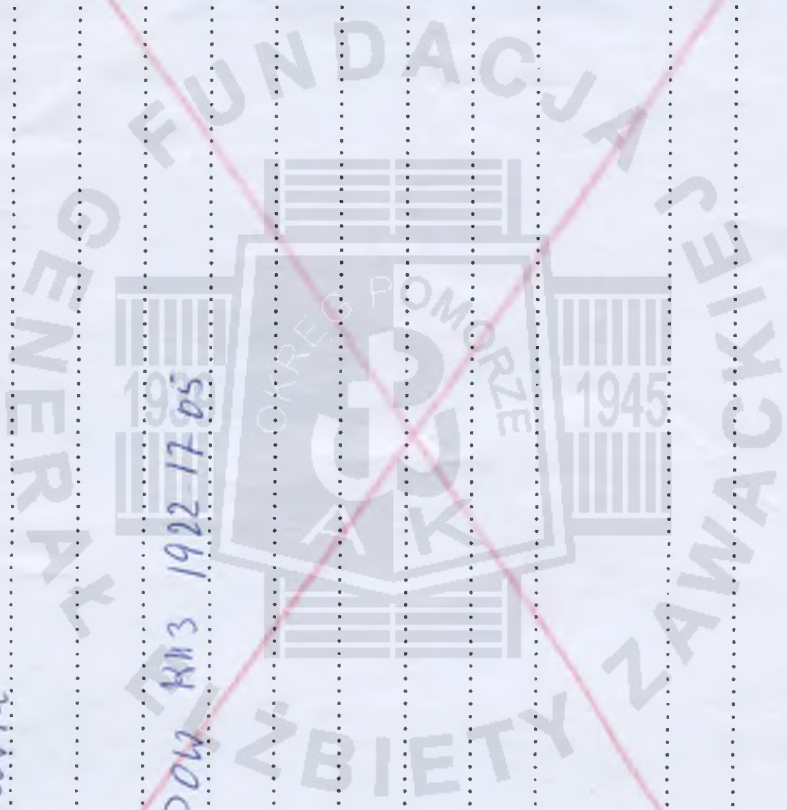
7. funkcje

7614

8. nr

9. źr.

Wesol. 5,509 a 313

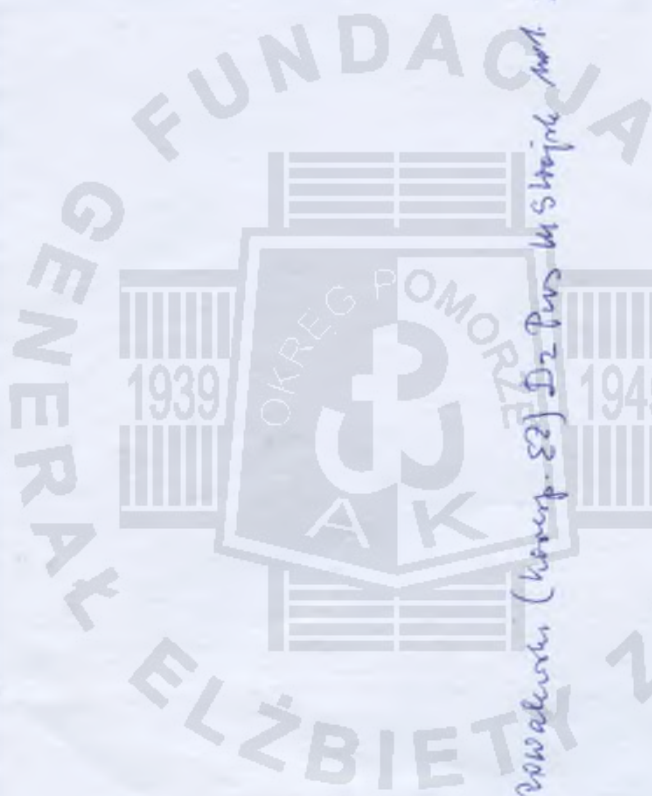

Przepraszam z powodu choroby i wamiary

1. Pięćdziesiątka Mała, Obywatelka, 7614, P.O.N. 1922.17.05, s 316 i 509.

Zmieszko 77 Nowalanka (kierow. 82) Dz. Pius W. S. Wojciechowski. 20.04.1923

Sprzedzić pięćdziesiątka Mała u
Kierow. 82

PIGŁOWSKA Maria

